
Zbigniew Antczak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: zbigniew.antczak@ue.wroc.pl
ORCID: 0000-0001-5968-2761

**ANOMIA PRAWNA I BEZKARNOŚĆ KONSEKWENCJĄ
OUTSOURCINGU DZIAŁAŃ MILITARNYCH
(CASE STUDY)**

**LEGAL ANOMIE AND IMPUNITY AS CONSEQUENCES
OF OUTSOURCING OF MILITARY OPERATIONS
(CASE STUDY)**

DOI: 10.15611/e21.2018.1.07

JEL Classification: F52

Streszczenie: W okresach dynamicznych przeobrażeń i zmian znajdują one w przestrzeni normatywno-aksjologicznej – rozsadzając ją – przełożenie na różnorodne procesy dezintegracji oraz niespójności. Autor, określając pole rozważań, po zdefiniowaniu podstawowych pojęć w nich użytych, zdiagnozował konsekwencje outsourcingu działań militarnych, takich jak anomia (w tym: anomia prawna) oraz bezkarność (tu rozumiana jako brak odpowiedzialności), a następnie dokonał jakościowego podsumowania rozważań. Autor korzystał (nierzadko konfrontując odmienne wersje anglo- i polskojęzyczne) z licznych źródeł po ich krytycznym przeglądzie. Celem rozważań jest zdiagnozowanie na wybranym przykładzie (*case study*) konsekwencji outsourcingu działań militarnych – takich jak anomia (także: anomia prawna) i bezkarność. W analizowanym *case study* można wskazać na *nowe wymiary* więzi outsourcingowych w przestrzeniach związanych z funkcjonowaniem władzy politycznej w kontekście konsekwencji outsourcingu szeroko rozumianych (*sensu largo*) działań militarnych: aksjologiczno-wiedzowe (podzielane systemy wartości i wiedza niejawną, *tacit knowledge*), kadrowo-biznesowe (wspólne korzyści nieformalnych grup interesów) i teleologiczno-wykonawcze.

Słowa kluczowe: anomia, bezkarność, outsourcing, działania militarne.

Summary: In the periods of dynamic transformations and changes, they are found in the normative-axiological space (splitting it), translating into various processes of disintegration and inconsistencies. Their particular passage was the inspiration for the creation of this article. The results in the paper come from the author's own scientific research. The author, specifying the field of considerations, defines the notions of anomie (in this: legal anomie) and impunity (no responsibility), and diagnosed consequences of the outsourcing of military operations. The work is summarized with the qualitative analysis of the research findings. The author used (often confronting different English and Polish-language versions) numerous sources after their critical review. The purpose of the study was to diagnose the consequences

of outsourcing of military operations – such as anomia (also: legal anomaly) and impunity (case study). In the analyzed case study, the author pointed out new dimensions of outsourcing relationships in the areas connected with the functioning of political power in the context of the consequences of outsourcing broadly understood (*sensu largo*) as military activities: knowledge and axiological (shared systems of values and secret knowledge, tacit knowledge), business and human resources (joint advantages of informal interest groups), and executive and teleological.

Keywords: anomie, impunity, outsourcing, military operations.

1. Wstęp

Dynamiczne przeobrażenia i zmiany znajdują w przestrzeni normatywno-aksjologicznej (rozsadzając ją) przełożenie na procesy dezintegracji oraz niespójności¹. Ich szczególny fragment był inspiracją do powstania niniejszego artykułu. Celem rozważań jest zdiagnozowanie na wybranym przykładzie (*case study*) konsekwencji outsourcingu działań militarnych – takich jak anomia (także: anomia prawna) i (wielowymiarowa) bezkarność². Autor ma świadomość, że ze względu na świeżość

¹ P. Sztompka, 2002, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków, s. 275. Z różnych ujęć przeobrażenia i zmiany analizują m.in.: J. Attali, 2008, *Krótką historią przyszłości*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa; A. Bard, J. Söderqvist, 2006, *Netokracja. Nowa elita władzy i życie po kapitalizmie*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa; J.C. Bogle, 2009, *Dość. Prawdziwe miary bogactwa, biznesu i życia*, PTE, Warszawa; P. Buchanan, 2006, *Śmierć Zachodu*, Wydawnictwo Wektory, Wrocław; H. Chang, 2013, *23 rzeczy, których nie mówią ci o kapitalizmie*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa; G. Friedman, 2009, *Następne 100 lat. Prognoza na XXI wiek*, Wydawnictwo AMF Plus Group, Warszawa; K. Jasiołkowski, 2013, *Kapitalizm po polsku. Między modernizacją a perypetiami Unii Europejskiej*, Warszawa; E. Luttwak, 2000, *Turbokapitalizm. Zwycięzcy i przegrani światowej gospodarki*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław; *Netokracja i konsumtariat, czyli nowy podział społeczny w epoce Internetu*, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,26634,-netokracja-i-konsumtariat-czyli-nowy-podzial-spoeczny-w-epoce-internetu.html> (07.07.2017); Th. Piketty, 2015, *Kapitał w XXI wieku*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa; K. Polanyi, 2010, *Wielka transformacja. Polityczne i ekonomiczne źródła naszych czasów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa; J. Rifkin, 2005, *Europejskie marzenie. Jak europejska wizja przyszłości zaćmiewa American Dream*, Wydawnictwo Nadir, Warszawa; J. Rifkin, 2001, *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrykowej*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław; J. Rifkin, 2012, *Trzecia Rewolucja Przemysłowa. Jak literalny model władzy inspiruje całe pokolenia i zmienia oblicze świata*, Wydawnictwo Sonia Draga, Katowice; J. Rifkin, 2003, *Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław; T. Sedláček, 2011, *Ekonomia dobra i zła*, Studio EMKA, Warszawa; R. Skidelsky, 2011, *The relevance of Keynes*, Cambridge Journal of Economics, January 17, vol. 35, issue 1, s. 1-13, <https://www.nbp.pl/bada-nia/seminaria/15III2013.pdf> (07.07.2017); A. Toffler, 1986, *Szok przyszłości*, PIW, Warszawa; A. Toffler, 1986, *Trzecia fala*, PIW, Warszawa; L.C. Thurow, 1999, *Przyszłość kapitalizmu. Jak dzisiejsze siły ekonomiczne kształtują świat jutra*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław; T.B. Veblen, 2008, *Teoria klasy próżniaczej*, Muza, Warszawa.

² Chociażby w formie ignorowania konsekwencji społecznych, sytuacji tzw. weteranów, itd. (zob. np.: T. Molga, *Co robi ten weteran Iraku i Afganistanu? Przeprowadzki i fuchy za 20 zł*, <https://finanse>.

problematyki, jest ona dopiero co strukturyzowana, a aparat pojęciowy jest jeszcze w fazie dynamicznego rozwoju. Stąd możliwe jest np. wrażenie pewnej polemiczności czy też publicystyczności rozważań.

2. Zakresy znaczeniowe terminów użytych w rozważaniach

Pojęcie anomii (z greckiego: *a-* = bez, *nomos* = prawo) stworzył Joseph Glanvill; na potrzeby analiz socjologicznych zaadaptował je Émile Durkheim, a koncepcję rozwinął i wypromował Robert K. Merton³. **Anomia** to stan, w którym nie wiadomo dlaczego i jakie normy obowiązują (jakie reguły powinny być przestrzegane, gdyż dotychczas obowiązujące nie pasują do nowej rzeczywistości) lub zaistniała sytuacja ich braku (jeszcze nie zostały wykształcone lub upowszechnione i zaakceptowane)⁴. É. Durkheim w swoich pracach wskazywał, że dezintegracja społeczna (a wraz z nią: anomia) postępuje w okresie nie tyle kryzysu, ile wzrostu dobrobytu⁵. W rozumieniu R.K. Mertona anomia (i załamanie się struktur regulujących) są efektem przesunięcia społecznych dążeń ze współzawodnictwa na osiągnięcie celu/ów⁶.

Anomia prawna (termin używany w filozofii oraz filozofii prawa) – to stan braku prawa, stan bezprawia, zaprzeczenie prawa, bezprawie, chaos prawny, prawna anarchia, nierząd prawa, niepewność co jest legalne, a co jest nielegalne, negacja prawa w sensie *lex*, w znaczeniu braku prawa pozytywnego, stanowionego przez władzę państwową (*lex*), ewentualnie stan dwoistości lub wielości rozwiązań prawnych. Występuje w koncepcjach przyjmujących istnienie przedspołecznego i przedpolitycznego stanu natury (jako faktu historycznego lub jedynie hipotetycznego)⁷.

Większość badaczy zapoznaje możliwość, gdy ze względu na rozwój sytuacji w zamożnych społeczeństwach (i/lub na ich styku z innymi) powstaje – jako jego efekt uboczny i/lub jako celowe działanie instytucji zmierzających do poszerzenia

wp.pl/co-robi-ten-weteran-iraku-i-afganistanu-przeprowadzki-i-fuchy-za-20-zl-6155771107804801a (17.08.2017)).

³ R.K. Merton, 2002, *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 201; A. Giddens, 2004, *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 35; B. Szacka, 2003, *Wprowadzenie do socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa, s. 168.

⁴ A. Giddens, *Socjologia...*, s. 35; B. Szacka, *Wprowadzenie...*, s. 167.

⁵ É. Durkheim, 2006, *Samobójstwo. Studium z socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa, s. 310-312, 321-322.

⁶ R.K. Merton, *Teoria...*, s. 222. Na przykład u banksterów aksjologiczna zasada: *chciwość jest dobra!*

⁷ K. Stępień, *Anomia* (hasło), *Polska Encyklopedia Filozofii*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, <http://www.ptta.pl/pef/pdf/a/anomia2.pdf>, (07.07.2017); *Prof. Łętowska: mamy nierząd prawa, anomię prawną, mamy chaos*, <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2016-04-13/prof-letowska-mamy-nierzad-prawa-anomie-prawna-mamy-chaos> (06.07.2017); *Wywiad z Andrzejem Rzeplińskim* (przeprowadzonym przez Heinricha Wefinga z niem. Zeit Online w dn. 23.03.2016; tłum. Marian Panic), ZEIT ONLINE: *Wywiad z Andrzejem Rzeplińskim* | Blogpublika.com (06.07.2017).

obszarów oraz źródeł swojej władzy – stan anomii (także anomii prawnej)⁸ oraz wynikające stąd: bezkarność (uniknięcie odpowiedzialności) i szerszy zakres władzy politycznej, gdyż poprzez uzurpację oraz stosowanie metody faktów dokonanych nowo wykreowana przestrzeń oddziaływań i relacji jest nieuregulowana. Autor na potrzeby rozważań przyjął *nowy zakres znaczeniowy* ‘anomii prawnej’, jest to: **rozmyślnie wykreowany przez rządzących stan w przestrzeniach funkcjonowania prawa oraz sferach okołoprawnych – w celu uniknięcia odpowiedzialności i/lub zwiększenia faktycznego zakresu władzy.**

Outsourcing, wywodzony od angielskiego: *outside-resource-using*, związany jest ze zlecaniem zadań (które dotychczas były realizowane przez daną organizację) innym podmiotom. Z wielu różnorodnych definicji tego pojęcia, funkcjonujących w naukach o zarządzaniu, przytoczę klasyczne, jest to (m.in.): „[...] przekazanie zewnętrznym usługodawcom zgodnie z postanowieniami w umowie (kontrakcie) powtarzających się wewnętrznych zadań organizacji, związanych z ich realizacją pracowników, maszyn, urządzeń, wyposażenia, technologii i innych zasobów oraz kompetencji decyzyjnych dotyczących ich wykorzystania”⁹; „[...] korzystanie z kompleksowych usług będących kombinacją różnorodnych usług częściowych sprzedawanych i rozliczanych jako jednostka, jakie oferują zewnętrzni wykonawcy (oferenci)”¹⁰; „[...] przedsięwzięcie polegające na wydzieleniu ze struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa macierzystego realizowanych przez nie funkcji i przekazanie ich do realizacji innym podmiotom gospodarczym”¹¹. Analiza zakresów znaczeniowych pojęcia outsourcingu, które funkcjonują na gruncie nauk o zarządzaniu, wskazuje, że między organizacją zlecającą a zleceniobiorcą istnieje związek organizacyjno-genetyczno-procesowy, gdyż te drugie powstały drogą restrukturyzacji (wydzielenia) części struktur i/lub procesów (ich całości lub części). Autor rozważań w analizowanym *case study* przyjmuje specyficzne rozumienie outsourcingu i wskazuje na *nowe wymiary* więzi outsourcingowych w przestrzeniach związanych z funkcjonowaniem władzy politycznej. Sam proces outsourcingu, przeprowadzony przez administrację USA na przełomie XX i XXI wieku, związany z (szeroko rozumianymi) działaniami militarnymi – został w literaturze już dokładnie opisany¹².

⁸ Może temu zapobiegać poprzez np. prawo zwyczajowe i/lub dobry obyczaj; np. w sferze międzynarodowej – przez międzynarodowe prawo zwyczajowe; zob.: M. Perkowski, 2008, *Podmiotowość prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu w złożonym modelu klasyfikacyjnym*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok, s. 118 i n.

⁹ Greaver M.F. Jr., 1999, *Strategic Outsourcing. A Structured Approach to Outsourcing Decisions and Initiatives*, AMACOM, New York.

¹⁰ J. Penc, 1997, *Leksykon biznesu*, Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa, s. 13.

¹¹ M. Trocki, 2001, *Outsourcing: metoda restrukturyzacji działalności gospodarczej*, PWE, Warszawa, s. 13.

¹² Zob. m.in.: R. Brownstein, *War With Iraq/Political Thought: Those Who Sought War are Now Pushing Peace*, “Los Angeles Times” 17 April 2003, <http://articles.latimes.com/2003/apr/17/nation/na-neocons17> (24.07.2017); *First Impressions, Second Thoughts: Reflections on the Changing Role of Think Tanks in U.S. Foreign Policy*, Abelson, *Critical Issues of Our Time*, vol. 8, Center for American

3. Blackwater case study

Szukając informacji na temat prywatnej korporacji wojskowej Blackwater (dalej też: BW), na stronie np. Wikipedii można znaleźć informacje, że obecnie jest to prywatna organizacja wojskowa o nazwie **Academi**¹³; jest też to największe z trzech prywatnych przedsiębiorstw, z którymi współpracuje Departament Stanu USA¹⁴. W analizowanym tekście uwagę zwraca wielokrotne zmienianie nazwy własnej, co stoi w jaskrawej sprzeczności z deklarowanym i lansowanym wizerunkiem korporacji o nieposzlakowanej reputacji (budowanie wizerunku na promowaniu pozytywnych wartości, takich jak m.in. niezawodność, bezpieczeństwo, obrona, spolegliwość, zapobieganie ryzykom, tradycyjne wartości społeczne itd.). Pozwala to na wyciągnięcie wniosku, iż społeczno-medialne odium związane z ujawnionymi masakrami i zbrodniami m.in. w Iraku¹⁵ musiało być tak wielkie, że korporacja obracająca miliardami została zmuszona (i to wielorazowo) do zmiany nazwy oraz wizerunku. Nad treścią hasła ‘komunikat’ w Wikipedii zapewne pracowali specjaliści od *Strategic Management Perception*, którzy zadbali, by podstawowe, bulwersujące fakty (podstawowa wytyczna: nie ignorujemy faktów i zdarzeń)¹⁶ były podane

Studies, University of Western Ontario, 2011, (pdf ze strony) http://find.uwo.ca/search?q=Critical+Issues+of+Our+Time%2C+vol.+8&access=p&entqr=0&ud=1&sort=date%3AD%3AL%3Ad1&output=xml_no_dtd&oe=UTF-8&ie=UTF-8&client=default_frontend&proxystylesheet=default_frontend&proxyreloadt=1&site=default_collection&as_sitesearch=cas.uwo.ca, (24.07.2017); Ch. Kenneth, 2008, *United State Foreign Policy and National Identity in the 21st Century*, Routledge, London – New York; Project for a New American Century (było na stronie: www.newamericancentury.org/statementofprinciples.htm, obecnie jest jako pdf (<http://www.rojasdatabank.info/pfpc/PNAC---statement%20of%20principles.pdf>; 24.07.2017); *Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources for a New Century*, The Project for the New American Century, September 2000, <https://web.archive.org/web/20130817122719/http://www.newamericancentury.org/RebuildingAmericasDefenses.pdf> (2017.07.24) (warto porównać stronę (sic!): https://en.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century, z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century (24.07.2017)); D.H. Rumsfeld, 2002, *Transforming the Military*, Foreign Affairs May/June; Ryan M., 2010, *Neoconservatism and the New American Century*, Palgrave Macmillan, London – New York; J. Scahill, 2009, *Blackwater. Powstanie najpotężniejszej armii najemnej świata*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław, s. 53-66.

¹³ To ma być odwołanie do Akademii Platona (sic!): *Former Blackwater firm renamed again*, 12 December 2011, BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-16149971> (24.07.2017).

¹⁴ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Academi> (24.07.2017).

¹⁵ M.in. książka Jeremy'ego Scahilla *Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army*, National Book, New York 2007 (wyd. pol.: J. Scahill, 2009, *Blackwater. Powstanie najpotężniejszej armii najemnej świata*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław); film dokumentalny *Shadow Company* (2006; reżyseria: Bourque J., Bicanic N.); media anglojęzyczne tzw. głównego nurtu (ścieku) z 2. połowy 2007 r., np. BBC, CNN, Reuters, New York Times, Washington Post, The Independent, Los Angeles Times, New York Daily News, Wall Street Journal, The Guardian, Foreign Affairs, The Times of London, Financial Times, Inter Press Service, itd.

¹⁶ Stąd jest też odesłanie do krytycznie nastawionej organizacji monitorującej przestrzeganie prawa Blackwater Watch (lecz do starej wersji; nowa to: Xe-Watch [[http://pjep.org/organizations/Xe-Watch-\(aka-Blackwater-Watch\)](http://pjep.org/organizations/Xe-Watch-(aka-Blackwater-Watch))] (24.07.2017)).

w pozytywnym kontekście wraz z podmienianiem jego mikroelementów (klasyczna technika *petitio principii* według A. Schopenhauera). Mamy więc takie perełki manipulacji: **16.09.2007** r. „pracownicy firmy [a nie np.: uzbrojeni i opancerzeni najemnicy, psy wojny, *the whores of war* itd.] na placu Nisur w Bagdadzie zastrzelili [skoro cywile byli bezbronni – to ich bezwzględnie zamordowano; to była masakra] 17 Irakijczyków” [a nie: mieszkańców stolicy okupowanego kraju, bezbronych cywili w danym momencie znajdujących się na placu, na który – poruszając się pod prąd – wjechała uzbrojona po zęby zmilitaryzowana kolumna i bez wyraźnej przyczyny otworzyła ogień]. Kontekst pozytywny: „FBI w śledztwie ustaliło, że tylko śmierć 3 z 17 osób była uzasadniona”. Pytania: na podstawie czego ustalono ‘zasadność’ zamordowania trzech niewinnych, cywilnych, nieuzbrojonych osób?; czy tylko dlatego, że nie udało się ich zidentyfikować?!¹⁷ dlaczego ustalało to FBI (które w swoim zakresie kompetencji ma ściganie przestępstw na terenie USA), a nie np. sądy wojskowe kraju okupowanego lub kraju, który wysłał te uzbrojone, okupujące oddziały (ew. międzynarodowy trybunał ds. zbrodni wojennych)?; skoro bestialsko zamordowano co najmniej 14 niewinnych, cywilnych, nieuzbrojonych osób, obywateli okupowanego kraju, to czy ich mordercy otrzymali wyroki skazujące i jakie?; jakie zadośćuczynienie otrzymały rodziny brutalnie zamordowanych niewinnych, cywilnych, nieuzbrojonych 14 osób?; itd.

Mamy też (strona jest w języku polskim, ale zauważalne są błędy stylistyczno-składniowe)¹⁸ fragmenty mile łechcące lokalnego odbiorcę: a to „pracownicy” Blackwater pomagali w ewakuacji rannego po ataku rebeliantów w Iraku polskiego ambasadora Edwarda Pietrzyka¹⁹ (przesłanie: jesteśmy niezawodni – bronimy, pomagamy w trudnych sytuacjach), a to informacja o śmierci 05.06.2004 r. w drodze na lotnisko dwóch byłych żołnierzy GROM-u²⁰ (wtedy ‘należących’ do firmy ochroniarskiej), którzy zostali zaatakowani i ostrzelani przez grupę rebeliantów (przesłanie: dajemy pracę – wiele nas łączy, zwłaszcza w sytuacji globalnego zagrożenia ze strony dżihadystów). Melanżu dopełniają m.in.: wzmianki o dużych kontraktach, inwestycjach i wielu miejscach pracy²¹, tolerancyjnej cierpliwości wobec niechęci i protestów lokalnych społeczności na skutek lokowania poligonów oraz – pomimo

¹⁷ D. Johnston, J.M. Broder, *FBI Says Guards Killed 14 Iraqis Without Cause*, Nov. 14, 2007, *The New York Times*, <http://www.nytimes.com/2007/11/14/world/middleeast/14blackwater.html> (24.07.2017); *FBI obciąża najemników z Blackwater*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/fbi-obciaza-najemnikow-z-blackwater,40277.html> (24.07.2017).

¹⁸ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Academi> (24.07.2017).

¹⁹ K. Curtis, *Ambush Injures Polish Diplomat in Iraq*, 03.10.2007, <http://www.washing-tonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/03/AR2007100300232.html> (24.07.2017).

²⁰ R. Stefanicki, *Byli żołnierze GROM zabici w Iraku*, 03.06.2004, <http://wyborcza.pl/1,75248,2116246.html> (24.07.2017).

²¹ Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych [*United States House of Representatives*], *Additional Information about Blackwater USA*, 14.11.2007, <https://oversight.house.gov/documents/20071001121609.pdf>; <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/national/20071001121609.pdf> (24.07.2017).

ich nieżyczliwej postawy – pomocy w potrzebie²², specjalistycznych szkoleniach i zapobieganiu sytuacjom kryzysowym²³ oraz grze komputerowej dla młodzieży²⁴.

4. Powiązania biznesowo-kadrowe

W zamieszczonym w Internecie tekście uwagę czytającego zwracają fragmenty świadczące o **biznesowo-kadrowych** powiązaniach z aktualnie rządzącą elitą, gdyż właścicielem i założycielem agencji Blackwater jest Erik Prince, dawny członek Navy SEAL, który uczęszczał do Akademii Morskiej, był stażystą w Białym Domu (za kadencji prezydenta George'a H.W. Busha) oraz wspierał finansowo Partię Republikańską (i jej kandydatów)²⁵.

Według ustaleń kongresmena Henry'ego Waxmanna (który je później upublicznił, przewodząc kongresowej Komisji badającej, czy koncern 'BW' nielegalnie przemycił broń do Iraku, a która później trafiała do zagranicznych organizacji terrorystycznych)²⁶ – istniały silne powiązania kadrowo-biznesowe pomiędzy kierow-

²² W październiku 2007 roku, kiedy rozprzestrzenił się ogień, Blackwater dostarczało co najmniej trzy dostawy jedzenia, wody, produktów higieny i generator na paliwo do 300 posiadłości obok oprotestowanego obszaru treningowego; setki ludzi było tam uwięzionych wiele dni bez zaopatrzenia; korporacja zorganizowała również „miasto namiotowe” dla ewakuowanych; chronili też tereny spustoszone przez huragan Katrina – przesłanie: jesteśmy spolegliwi, można nam zaufać i na nas polegać, ratujemy w trudnych sytuacjach. 10news.com: *Locals Against Training Camp In East County*, 12.03.2007, <http://www.10news.com/news/locals-against-training-camp-in-east-county> (24.07.2017); B. Sizemore, *Blackwater delivers supplies to wildfire victims in California*, 28.10.2007, https://pilotonline.com/news/blackwater-delivers-supplies-to-wildfire-victims-in-california/article_2_3bcc570-ee83-5164-b892-cd6144f7c976.html (24.07.2017).

²³ M.in. trenowali greckie siły bezpieczeństwa przed Igrzyskami Olimpijskimi 2004; szkolili marynarzy Marynarki Stanów Zjednoczonych, jak zapobiegać sytuacjom, jak ta, która miała miejsce u wybrzeży Jemenu, na okręcie USS „Cole” w 2000 r., gdy amerykańscy marynarze zostali zaatakowani przez bojówkarzy z Al-Kaidy i zginęło 17 marynarzy, a 39 zostało rannych; konstruowali nowy transporter opancerzony 'Grizzly' [APC; Blackwater USA, Blackwater armored vehicle, http://defense-update.com/products/g/grizzly_bw.htm; http://www.doublestar-spv.com/?gclid=EAlaIqob-ChMIhb6_Q1uSu1QIVCF4ZCh16ywidEAEYASAAEgLok_D_BwE, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=14659780> (24.07.2017)]; produkują zdalnie kierowane sterowce [RPAV; R. Merle, *Security Firms Try To Evolve Beyond The Battlefield*, 17.01.2006, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/01/16/AR2006011601071.html> (24.07.2017)], itd.

²⁴ Gra GTA V 'Merryweather Security' została stworzona przez firmę Rockstar, a najemnicza korporacja była wzorowana na Blackwater [http://pl.gta.wikia.com/wiki/Merryweather_Security, (24.07.2017)]; przesłanie: inspirujemy młodzież oraz dbamy o przyszłego klienta.

²⁵ Berkowitz B., *US-IRAQ: Blackwater Blues for Dead Contractors' Families*, <http://www.ip-snews.net/2007/06/us-iraq-blackwater-blues-for-dead-contractors-families> (24.07.2017); C. Clintoff, *Blackwater's Prince Has GOP, Christian Group Ties*, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=14659780> (24.07.2017).

²⁶ Komisja ds. Nadzoru oraz Reformy Rządu (*Committee on Oversight and Government Reform*), https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_House_Committee_on_Oversight_and_Government_Reform, (24.07.2017); *Committee on Oversight and Government Reform Majority Staff Report, Addition-*

nictwem inkryminowanej korporacji a m.in. głównym inspektorem Departamentu Stanu²⁷ Howardem J. ‘Cookie’m Krongardem²⁸ oraz jego bratem Alvinem Bernardem ‘Buzzy’ Krongardem, który był wysoko opłacanym doradcą w BW²⁹.

W ekipie prawników i doradców wspierających Erika Prince’a przed Komisją Kongresu byli m.in. Barbara Comstock³⁰, Bill Matthews (wiceprezes BW) oraz Gary Jackson (prezes BW)³¹. Doradztwo polityczne zapewniała im firma BKSH & Associates Worldwide³².

Śledztwo Komisji Kongresu wykazało m.in., że kontraktowani **najemnicy z BW**, którzy dokonali zabójstw i mordów – faktycznie są **poza amerykańskimi systemami prawa cywilnego oraz prawa wojskowego, a także prawa kraju okupowanego** (tu: prawa irackiego). Jedyne sankcje, jakie ponieśli – to natychmiastowe rozwiązanie kontraktu i wywiezienie w ciągu 24 godzin z Iraku do USA, co spotkało (do czasu rozpoczęcia przesłuchań) jedną siódmą kontyngentu BW³³.

Analizowane *case study* pozwala więc na **wyodrębnienie nowych wymiarów** więzi outsourcingowych w przestrzeniach związanych z funkcjonowaniem władzy politycznej w kontekście konsekwencji outsourcingu szeroko rozumianych (*sensu largo*) działań militarnych. Należą do nich wymiary:

- **aksjologiczno-wiedzowe** (podzielane systemy wartości i wiedza niejawną, *tacit knowledge*),
- **kadrowo-biznesowe** (wspólne korzyści nieformalnych grup interesów),
- **teleologiczno-egzekucyjne/wykonawcze**.

al information on Blackwater, <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/national/20071001121609.pdf> (24.07.2017).

²⁷ O dużej samodzielności inspektora Departamentu Stanu (*State Inspector General*) świadczy też używane określenie (gra słów): Państwo IG (*State IG*).

²⁸ ‘Stronniczym’ urzędnikiem ściśle powiązany z administracją prezydenta G.W. Busha, który blokował dochodzenie Komisji oraz zasłynął ‘kazakami’ ‘zakazem ujawniania wszelkich dokumentów oraz informacji’ dotyczących irackiego kontraktu BW bez jego pisemnego upoważnienia; https://en.wikipedia.org/wiki/Howard_Krongard (24.07.2017).

²⁹ A wcześniej był w dyrektorem wykonawczym w CIA (tzw. numer trzy) i istotnie pomógł tej korporacji w pozyskaniu pierwszego kontraktu na świadczenie prywatnych usług ochroniarskich w 2002 r. w Afganistanie; https://en.wikipedia.org/wiki/A._B._Krongard (24.07.2017).

³⁰ Specjalista ds. komunikacji kryzysowej, zasłużona działaczka Partii Republikańskiej; <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=C001105> (24.07.2017).

³¹ <https://translate.google.pl/translate?hl=pl&sl=en&u=http://www.nytimes.com/2013/02/22/us/case-ends-against-five-ex-blackwater-officials.html&prev=search> (24.07.2017).

³² Zarządzana przez lobbystę Charlesa R. Blacka Jr., doradcę obydwu prezydentów Bushów; https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_R._Black_Jr. (24.07.2017); https://en.wikipedia.org/wiki/BKSH_%26_Associates_Worldwide (24.07.2017); BKSH to spółka zależna korporacji PR-owej Burson-Marsteller, kontrolowanej przez Marka Penna; *Edwards Points to a Link*, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/05/AR2007100502475.html> (s. 1) (24.07.2017).

³³ [*United States House of Representatives*], *Additional Information about Blackwater USA*, 14.11.2007, <https://oversight.house.gov/documents/20071001121609.pdf>; <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/national/20071001121609.pdf>, (24.07.2017); J. Scahill, 2007, *Blackwater. Powstanie najpotężniejszej armii najemnej świata*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław, s. 11-52.

5. Zakończenie

Groźna w różnorodne konsekwencje możliwość powstaje, gdy ze względu na rozwój sytuacji w zamożnych społeczeństwach (i/lub na ich styku z innymi) tworzy się – jako efekt uboczny lub jako celowe działanie instytucji zmierzających do poszerzenia zakresów oraz źródeł swojej władzy – stan anomii (także anomii prawnej) oraz (*de facto*) bezkarności (uniknięcia odpowiedzialności). W analizowanym *case study* można wskazać na *nowe wymiary* więzi outsourcingowych w przestrzeniach związanych z funkcjonowaniem władzy politycznej: **aksjologiczno-wiedzowe** (podzielane systemy wartości i wiedza niejawna, *tacit knowledge*), **kadrowo-biznesowe** (wspólne korzyści nieformalnych grup interesów) i **teleologiczno-wykonawcze**³⁴.

Władze USA przyjęły, że teren tego państwa „jest częścią współczesnego pola walki” (*The USA is part of the modern battlefield*). Oznacza to, że współcześnie na świecie powstała bardzo groźna sytuacja: najemnik prywatnej (korporacyjnej) armii (czyli: niekontrolowanej czy to w sposób prawny, czy to za pomocą koncyliacyjno-demokratycznych procedur, czy choćby zwyczajów/obyczajów) może zabić bez jakichkolwiek konsekwencji każdego (w tej chwili: zarówno na terenie USA, jak i krajów okupowanych i/lub będących terenem operacji bądź działań militarnych)³⁵.

Literatura

- 10news.com: *Locals Against Training Camp In East County*, 12.03.2007, <http://www.10news.com/news/locals-against-training-camp-in-east-county> (24.07.2017).
- Attali J., 2008, *Krótką historią przyszłości*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa.
- Bard A., Söderqvist J., 2006, *Netokracja. Nowa elita władzy i życie po kapitalizmie*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- Berkowitz B., *US-IRAQ: Blackwater Blues for Dead Contractors' Families*, <http://www.ipsnews.net/2007/06/us-iraq-blackwater-blues-for-dead-contractors-families> (24.07.2017).
- Blackwater USA, *Blackwater armored vehicle*, http://defense-update.com/products/g/grizzly_bw.htm; http://www.doublestar-spv.com/?gclid=EAJaIQobChMIhb6Q1uSu1QIVCF4ZCh16ywidE-AEYA SAAEgLok_D_BwE, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=14659780> (24.07.2017).
- Bogle J.C., 2009, *Dość. Prawdziwe miary bogactwa, biznesu i życia*, PTE, Warszawa.
- Brownstein R., 2003, *War With Iraq/Political Thought: Those Who Sought War are Now Pushing Peace*, Los Angeles Times, 17 April, <http://articles.latimes.com/2003/apr/17/nation/na-neocons17> (24.07.2017).

³⁴ Teleologia (od greckiego: *télos* – cel i *logos* – badanie) jest zarówno teorią porządku celowego, jak i poglądem, że porządek celowy ma miejsce np. w badanej dziedzinie czy rzeczywistości historycznej; drugie znaczenie jest też określane terminem finalizmu [<https://dobryslownik.pl/slowo/teleologiczny/56191/5/49384>; <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/teleologiczny>; <https://sjp.pl/teleologiczny>; <https://pl.wikipedia.org/wiki/Teleologia> (24.07.2017)].

³⁵ Zbliżona sytuacja – ze względu na prawną definicję zabójstwa – ma miejsce z użyciem dronów na polu walki.

- Buchanan P., 2006, *Śmierć Zachodu*, Wydawnictwo Wektry, Wrocław.
- Chang H., 2013, *23 rzeczy, których nie mówią ci o kapitalizmie*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa.
- Clintoff C., *Blackwater's Prince Has GOP, Christian Group Ties*, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=14659780> (24.07.2017).
- Committee on Oversight and Government Reform Majority Staff Report, Additional information on Blackwater, <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/national/20071001121609.pdf> (24.07.2017).
- Comstock B., <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=C001105>, (24.07.2017).
- Curtis K., *Ambush Injures Polish Diplomat in Iraq*, 03.10.2007, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/03/AR2007100300232.html> (24.07.2017).
- Durkheim É., 2006, *Samobójstwo. Studium z socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Edwards *Points to a Link*, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/05/AR2007100502475.html> (s. 1) (24.07.2017).
- FBI obciąża najemników z Blackwater*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/fbi-obciaza-najemnikow-z-blackwater,40277.html> (24.07.2017).
- First Impressions, Second Thoughts: Reflections on the Changing Role of Think Tanks in U.S. Foreign Policy*, Abelson, *Critical Issues of Our Time*, vol. 8, Center for American Studies, University of Western Ontario, 2011, (pdf ze strony) http://find.uwo.ca/search?q=Critical+Issues+of+Our+Time%2C+vol.+8&access=p&entqr=0&ud=1&sort=date%3AD%3A%3Ad1&output=xml_no_dtd&oe=UTF-8&ie=UTF-8&client=default_frontend&proxystylesheet=default_frontend&proxy-reloadt=1&site=default_collection&as_sitesearch=cas.uwo.ca (24.07.2017).
- Former Blackwater firm renamed again*, 12 December 2011, BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-16149971> (24.07.2017).
- Friedman G., 2009, *Następne 100 lat. Prognoza na XXI wiek*, Wydawnictwo AMF Plus Group, Warszawa.
- Giddens A., 2004, *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Greaver jun. M.F., 1999, *Strategic Outsourcing. A Structured Approach to Outsourcing Decisions and Initiatives*, AMACOM, New York.
- [http://pjep.org/organizations/Xe-Watch-\(aka-Blackwater-Watch\)](http://pjep.org/organizations/Xe-Watch-(aka-Blackwater-Watch)) (24.07.2017).
- http://pl.gta.wikia.com/wiki/Merryweather_Security (24.07.2017).
- <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/teleologiczny> (24.07.2017).
- <https://dobryslownik.pl/slowo/teleologiczny/56191/5/49384> (24.07.2017).
- https://en.wikipedia.org/wiki/A._B._Krongard (24.07.2017).
- https://en.wikipedia.org/wiki/BKSH_%26_Associates_Worldwide (24.07.2017).
- https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_R._Black_Jr. (24.07.2017).
- https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_House_Committee_on_Oversight_and_Government_Reform (24.07.2017).
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Teleologia> (24.07.2017).
- <https://sjp.pl/teleologiczny> (24.07.2017).
- Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych [*United States House of Representatives*], *Additional Information about Blackwater USA*, 14.11.2007, <https://oversight.house.gov/documents/20071001121609.pdf>; <http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/national/20071001121609.pdf> (24.07.2017).
- Jasiecki K., 2013, *Kapitalizm po polsku. Między modernizacją a perypetiami Unii Europejskiej*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa.
- Johnston D., Broder J.M., *FBI Says Guards Killed 14 Iraqis Without Cause*, Nov. 14, 2007, The New York Times, <http://www.nytimes.com/2007/11/14/world/middleeast/14blackwater.html> (24.07.2017).

- Kenneth Ch., 2008, *United State Foreign Policy and National Identity in the 21st Century*, Routledge, London – New York.
- Luttwak E., 2000, *Turbokapitalizm. Zwycięzcy i przegrani światowej gospodarki*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.
- Merle R., *Security Firms Try To Evolve Beyond The Battlefield*, 17.01.2006, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/01/16/AR2006011601071.html> (24.07.2017).
- Merton R.K., 2002, *Teoria socjologiczna i struktura społeczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Molga T., *Co robi ten weteran Iraku i Afganistanu? Przeprowadzki i fuchy za 20 zł*, <https://finanse.wp.pl/co-robi-ten-weteran-iraku-i-afganistanu-przeprowadzki-i-fuchy-za-20-zl-6155771107804801a> (17.08.2017).
- Netokracja i konsumtariat, czyli nowy podział społeczny w epoce Internetu*, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,26634.netokracja-i-konsumtariat-czyli-nowy-podzial-spoeczny-w-epoce-internetu.html> (24.07.2017).
- Penc J., 1997, *Leksykon biznesu*, Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa.
- Perkowski M., 2008, *Podmiotowość prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu w złożonym modelu klasyfikacyjnym*, Wydawnictwo Temida 2, Białystok.
- Piketty Th., 2015, *Kapitał w XXI wieku*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa.
- Polanyi K., 2010, *Wielka transformacja. Polityczne i ekonomiczne źródła naszych czasów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Prof. Łętowska: mamy nieład prawa, anomię prawną, mamy chaos*, <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2016-04-13/prof-letowska-mamy-nierzad-prawa-anomie-prawna-mamy-chaos/> (24.07.2017).
- Project for a New American Century, [było na stronie: www.newamericancentury.org/statementofprinciples.htm, obecnie jest jako pdf (<http://www.rrojasdatabank.info/pfpc/PNAC---statement%20of%20principles.pdf>; 24.07.2017)].
- Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources for a New Century*, The Project for the New American Century, September 2000 [warto porównać stronę (sic!): https://en.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century (24.07.2017)].
- Rifkin J., 2005, *Europejskie marzenie. Jak europejska wizja przyszłości zaćmiewa American Dream*, Wydawnictwo Nadir, Warszawa.
- Rifkin J., 2001, *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrykowej*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.
- Rifkin J., 2012, *Trzecia Rewolucja Przemysłowa. Jak literalny model władzy inspiruje całe pokolenia i zmienia oblicze świata*, Wydawnictwo Sonia Draga, Katowice.
- Rifkin J., 2003, *Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia*, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław.
- Rumsfeld D.H., 2002, *Transforming the Military*, Foreign Affairs, May/June.
- Ryan M., 2010, *Neoconservatism and the New American Century*, Palgrave Macmillan, London – New York.
- Scahill J., 2007, *Blackwater. Powstanie najpotężniejszej armii najemnej świata*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.
- Sedláček T., 2011, *Ekonomia dobra i zła*, Studio EMKA, Warszawa.
- Sizemore B., *Blackwater delivers supplies to wildfire victims in California*, 28.10.2007, https://pilotonline.com/news/blackwater-delivers-supplies-to-wildfire-victims-in-california/article_23bcc570-ee83-5164-b892-cd6144f7c976.html (24.07.2017).
- Skidelsky R., 2011, *The relevance of Keynes*, „Cambridge Journal of Economics”, January 17, vol. 35, issue 1, s. 1-13, <https://www.nbp.pl/badania/seminaria/15III2013.pdf> (24.07.2017).

- Stefanicki R., *Byli żołnierze GROM zabici w Iraku*, 03.06.2004, <http://wyborcza.pl/1,75248,2116246.html> (24.07.2017).
- Stępień K., *Anomia* (hasło), *Polska Encyklopedia Filozofii*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, <http://www.ptta.pl/pef/pdf/a/anomia2.pdf> (07.07.2017).
- Szacka B., 2003, *Wprowadzenie do socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Sztompka P., 2002, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków.
- Thurow L.C., 1999, *Przyszłość kapitalizmu. Jak dzisiejsze siły ekonomiczne kształtują świat jutra*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.
- Toffler A., 1986, *Szok przyszłości*, PIW, Warszawa.
- Toffler A., 1986, *Trzecia fala*, PIW, Warszawa.
- Veblen T.B., 2008, *Teoria klasy próżniaczej*, Muza, Warszawa.
- Trocki M., 2001, *Outsourcing: metoda restrukturyzacji działalności gospodarczej*, PWE, Warszawa.
- Wywiad z Andrzejem Rzeplińskim (przeprowadzonym przez Heinricha Wefinga z niem. Zeit Online w dn. 23.03.2016; tłum. Marian Panic), ZEIT ONLINE: Wywiad z Andrzejem Rzeplińskim | Blog-publika.com (06.07.2017).